

Postprint Version	1.0
Journal website	http://www.pw.nl/achtergrond/2016/patientkaarten-nuttig-bij-medicatiebeoordelingen
Pubmed link	
DOI	

This is a NIVEL certified Post Print, more info at <http://www.nivel.eu>

Patiëntkaarten nuttig bij medicatiebeoordelingen: Nieuwe NPCF-hulpmiddelen bevorderen betrokkenheid van patiënt

SAMA ESHOO, LISET VAN DIJK, JAN BENEDICTUS EN HAN DE GIER

Het is niet altijd makkelijk om bij een medicatiebeoordeling de medewerking van de patiënt goed te organiseren. De nieuwe NPCF-patiëntveiligheidskaarten blijken nuttige hulpmiddelen om patiënten bij een medicatiebeoordeling te betrekken.

Betrokkenheid van de patiënt bij een medicatiebeoordeling is essentieel voor een goede uitvoering ervan. In de farmacotherapeutische anamnese, de eerste stap in het proces, is de inbreng van de patiënt van wezenlijk belang om het werkelijke gebruik van alle medicatie en de ervaringen daarmee te inventariseren. Ook het kennen van de zorgen, verwachtingen en overtuigingen van de patiënt bij het gebruik van medicatie is essentieel. Bij het opstellen van een farmacotherapeutisch behandelplan is het belangrijk te weten of de patiënt de voorgestelde interventies accepteert en kan uitvoeren.

Goede informatie vooraf aan de patiënt over het proces van medicatiebeoordeling is daarom noodzakelijk. Maar die informatievoorziening is niet altijd optimaal. Patiënten vinden uitnodigingsbrieven soms lastig te lezen en ze hebben vaak onvoldoende informatie om te bepalen of zij voor een medicatiebeoordeling in aanmerking komen.

Om patiënten beter te informeren en voor te bereiden op een medicatiebeoordeling zijn twee npcf-patiëntveiligheidskaarten gemaakt. Ze maken deel uit van de reeks themakaarten voor diverse zorgaspecten (zie www.mijnzorgveilig.nl). De nieuwe kaarten zijn ontwikkeld door: patiëntenfederatie npcf, Rijksuniversiteit Groningen, knmp, Nederlands Huisartsen Genootschap, onderzoeksinstituut nivel, Service Apotheek, Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik en de Afdeling Klinische Farmacologie en Apotheek van het vu medisch centrum. SaxionNext heeft meegewerkt aan de benadering van apothekersassistenten voor de uitvoering van de studie naar de voorbereidingskaart. Petra Hoogland van Service Apotheek heeft veel bijgedragen aan het coördineren van medewerking van deelnemers van Service Apotheek. Marielle Nieuwhof heeft goede adviezen gegeven over de leesbaarheid van de teksten.

HOE, WAAROM, WANNEER

De eerste kaart (de *awareness*-kaart) geeft uitleg over het hoe en waarom van de medicatiebeoordeling en wanneer iemand hiervoor in aanmerking kan komen. In een focusgroep met negen polyfarmaciepatiënten (vijf mannen en vier vrouwen, leeftijd tussen 66 en 82 jaar) is vastgesteld dat patiënten op basis van de informatie op deze kaart weten wat er met een medicatiebeoordeling wordt bedoeld en wanneer iemand hiervoor in aanmerking komt.

Goede communicatie tussen apotheker, huisarts en medisch specialist werd in deze focusgroep meermalen genoemd als voorwaarde voor verbetering van het behandelplan bij complexe medicatie en polyfarmacie. Verder kwamen veel nuttige suggesties op tafel over de lettergrootte, een duidelijker vraagstelling bij enkele illustraties en tekstaanvullingen over de vergoeding door de zorgverzekeraar. Over de plaats waar deze kaart beschikbaar moest komen, was men duidelijk: bij de huisarts in de wachtkamer en in de apotheek. Naast patiënten zelf zouden ook mantelzorgers er goed gebruik van kunnen maken.

VOORBEREIDING

De tweede kaart (de voorbereidingskaart) is ontwikkeld om patiënten aan wie een medicatiebeoordeling is aangeboden, te ondersteunen bij de voorbereiding. Met medewerking van elf openbaar apothekers (vijf interventie- en zes controleapotheken) en 69 polyfarmaciepatiënten (33 interventie- en 36 controlepatiënten) is een gecontroleerd onderzoek gedaan naar de effectiviteit van deze kaart. Met vragenlijsten is onderzocht of de voorbereidingskaart invloed had op het meenemen van in gebruik zijnde medicatie of van vooraf opgeschreven vragen over de medicatie. Ook werd gevraagd hoe men dacht over het belang van een medicatiebeoordeling en van de informatievoorziening hierover.

Ten slotte waren vragen opgenomen over de noodzaak van medicatie en zorgen daarover. Het bleek dat het meenemen van alle geneesmiddelen naar het consult niet veranderde door het gebruik van de voorbereidingskaart. Wel was er een sterke associatie tussen het gebruik van deze kaart en het bedenken en meebrengen van vooraf opgeschreven vragen. Het overgrote deel van de respondenten (meer dan 85%) was zeer tevreden over het proces en de informatie-uitwisseling bij de medicatiebeoordeling. Hierbij maakte het niet uit of de voorbereidingskaart wel of niet was gebruikt.

Toch bleek dat patiënten na afloop nog niet helemaal op de hoogte waren over de werking van hun medicatie. De interventie- en controlegroep hebben in algemene zin vergelijkbare overtuigingen over hun geneesmiddelen, maar de interventiegroep is meer dan de controlegroep overtuigd van de noodzaak van geneesmiddelen bij hun klachten en ziekten en de interventiegroep maakt zich ook meer zorgen over de langetermijneffecten. De betekenis van de bevindingen in deze studie moet, gezien de geringe omvang ervan, met enige reserve worden geïnterpreteerd.

ZELFMANAGEMENT

De voorbereidingskaart leidt tot meer betrokkenheid van de patiënt bij zijn medicatiebeoordeling. Het is duidelijk dat daarbij de noodzaak van de medicatie nadrukkelijker wordt aangegeven en dat er meer zorgen zijn over de langetermijneffecten ervan. Dit laatste zou een positief effect kunnen hebben op therapietrouw en zelfmanagement. In een vervolgonderzoek zullen deze aspecten nader worden onderzocht.

Sama Eshoo en Han de Gier zijn verbonden aan de Basiseenheid Farmacotherapie & Farmaceutische Patiëntenzorg aan de Rijksuniversiteit Groningen. Liset van Dijk werkt bij het Nederlands Instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg NIVEL. Jan Benedictus is werkzaam bij patiëntenfederatie NPCF.
Geen belangenverstrengeling gemeld.